

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

5. Ignorantia invincibilis iuris divini, naturalis, facti. Quaenam peccatum
non excuset.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT QVINTVM.

Ignorantia invincibilis juris divini, naturalis, facti.
Quanam peccatum non excuset.

IAM verò operæ pretium est exponere, utrum quavis ignorantia invincibilis talis sit, ut quod inde sequitur peccatum, veri peccati rationem habeat. Nam quantum ad præsens institutum pertinet, duplex ignorantia est, alia juris, alia facti. Rursus ignorantia juris, alia est juris divini positivi, alia naturalis. De ignorantia facti non esse doctrinam istam intelligendam, satis perspicuum est. Illam enim ex diversis locis Augustini constat reddere actum excusabilem: nam cum Donatistis dimicans, qui alieno crimine fideles totius Orbis contaminatos esse censebant; Hos, inquit, ab hoc crimine innocentem esse, nempe ipsa ignorantia facillimè ostendit. Cur ergo innocentes falsis criminibus accusantur, quia crimina aliena seu falsa seu vera nescierunt? Quis locus innocentie reservatur, si crimen est proprium nescire crimen alienum? Porro si tot gentium populos ipsa ignorantia, sicut dictum est, innocentes ostendit &c. Vbi ex illa hypothese loquitur, quâ quis peccatis cognitis alios inquinari posse concederet. Talem enim à contaminatione alieni criminis sola facti purgaret ignorantia.

Et rursus alibi manifestius: Si enim conscientia propterea ladi non potuit, quia nescivit; nunc incipit ladi, quia scivit, eum scilicet esse malum, à quo baptizatur; velut si tunica de latrocinio nesciens vestiretur, ex illo sit iniquitatis vestis illa, ex quo cognoverit; & ipse iniquus, nisi abiecerit: & qui nesciens uxorem duxerit alienam, ex illo sit adulter, ex quo didicerit, nisi discesserit.

Ignorantiam quoque juris divini invincibilem à peccato immunem reddere juxta doctrinam Augustini, verisimilius est: Nam illum locum Evangelij tractans: Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo: sæpe docet, non de quolibet, sed de illo peccato magno infidelitatis eum accipiendum esse, quo, Christo ad se non veniente, caruissent: Non enim, inquit, peccatum antea non habebant; sed ipsam voluit intelligi diffidentiam, quia nec præsentis & loquenti crediderunt. Et alibi: Aliquod proprium peccatum intelligi voluit, id est, quod in eum venientem non crediderunt: hoc enim non haberent peccatum, si non veniret. Quam expositionem cum in tractatibus in Ioannem repetisset, proponit sibi questionem, utrum hi, ad quos non venit Christus, nec locutus est eis, habeant excusationem de peccato suo? Et respondet, habere illos excusationem, non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus: nempe vel per seipsum, vel per discipulos suos, ut ita explicat. Et inferius iterum: Restat, inquit, inquirere, utrum hi, qui priusquam Christus veniret

^A in Ecclesia ad gentes, & priusquam Evangelium eius audirent, vita huius sine præventis sunt, seu præveniuntur, possunt habere hanc excusationem? Et respondet iterum majori cum asseverantia; possunt plane; sed non ita possunt effugere damnationem; propter alia scilicet peccata, quibus lex naturæ violatur; Quicumque enim, ut adjicit, sine lege peccaverunt, sine lege & peribunt. Quod si non audisse Evangelium Christi satis est, ut excusationem habeant de sua infidelitate gentiles, profecto ignorantia juris divini positivi invincibilis legitimam à peccato excusationem tribuit: propriè quippe jus divinum positivum est, quod Evangelium continet, ut per ejus annunciationem Filij Dei incarnatio, & humani generis redemptio, & æterna vita creddatur.

Quapropter non videtur Augustini doctrina suprâ tradita de alia ignorantia intelligi posse, quâ de illa, quæ dicitur esse *invis naturalis*, quod naturæ dicimus, quia intimis conscientiæ & rationis penetralibus, nullo humano magisterio, sed ipsius Dei creatis beneficio insculpitur: at propter peccatum, in quo natura nascitur, & quod peccandi consuetudine postea adpicitur & roboratur, ita subinde lumen illud divinitus infixum hebescit & obtunditur, ut jus istud velut altissima quadam oblivione submersum sit. Nec desunt apertissima Augustini testimonia, quibus eum de ignorantia juris naturalis loqui, astrui & confirmari potest. Distinguere namque solet Augustinus duplicem, imò subinde quadruplicem statum, non tantum humani generis totius, sed etiam singularis cujusque hominis, ante legem, sub lege, sub gratia, in pace. Ante legem homo in ignorantia rerum agendarum cavendarumque instar cæci vivit, concupiscentias carnales non tantum libenter sequens, sed etiam bonas putans; in quo itatu homo peccator verius est, quàm prævaricator: quia legem, sine qua non est prævaricatio, profus ignorat. Sub lege vivitur, cum homini præceptum: Non concupisces, innoscit; sed vitæ infirmitate sua legem etiam cognitam prævaricatur. Ille non habet excusationem de ignorantia, sed pugnans propter infirmitatem vincitur: indiget enim gratia, qua a jure concupiscentias, quas per legem instructus malas esse jam novit, possit continentia robore superare. Procedit lex Dei, inquit Augustinus, & dicit: Non concupisces. Ille homo, qui putabat magnum bonum esse, magnamque felicitatem existimabat, ea quæ poscit, sua concupiscentia non negare, sequi quæ trahit, audit: Non concupisces, & cognoscit esse peccatum. Deus dixit, homo audivit: Deo credidit, peccatum suum vidit, quod bonum

Serm. 4. de
vero. Apost.
cap. 5.

bonum putabat, malum esse cognovit. Voluit frenare concupiscentiam, non ut post eam, strinxit, conatus est, victus est. Qui sunt antea nescius malorum suorum, factus est doctus, & peius est victus: capite esse non solum peccator, sed etiam pravicator. Peccator enim & antea erat, sed antequam legem audiret, peccatorem se esse nesciebat. Et tamen propter illa ignorantia sua peccata, in quibus se peccatorem esse nesciebat, etiam damnandum esse testatur: Si damnandus erat peccator, quam spem habet pravicator? Hic agi de ignorantia juris naturalis, evidentissimum est: naturali quippe iure carnalium terrenarumque rerum concupiscentia, cum quibus nascimur, prohibentur. Nam illud praeceptum, Non concupisces, ex secunda tabulae praeceptis unum est: quod esse naturalis juris apud omnes in confesso est, & in sua latitudine acceptum, sicut Augustinus imò Apostolus accipit, omnes omnino facinorum atque flagitiorum cupiditates amputat, quibus jus naturae violatur. Eandem doctrinam & alibi saepe tradit. Nam in libris ad Bonifacium de eadem illa concupiscentia loquens, quae peccata contra jus naturae perpetrantur, cum allegasset illud Apostoli: Sine lege peccatum mortuum est; sic explicando subiungit: Non intelligamus nisi, tanquam non sit, latet, non apparet, penitus ignoratur, tanquam in nescio quibus ignorantia tenebris sit sepultum. Et in libro octoginta trium quaestionum: Prima est actio ante legem, secunda sub lege, tertia sub gratia, quarta in pace. Ante legem actio est cum peccatum ignoramus, & sequimur carnales concupiscentias &c. Et in libro de continentia; Sunt autem qui legem Dei omnino nescientes, malas concupiscentias nec in hostibus deputant, eis que miserabili cacitate servientes, insuper etiam se beatos putant, satiendo eas potius, quam domando. Qui vero per legem cognoverint eas, per legem enim cognovissent peccati; & Concupiscentiam, inquit, nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces; & earum tamen oppugnatione vincuntur, sub lege vivunt &c. Et in Enchiridio ad Laurentium, qui locus de reliquis mentionem facit: Hoc nunc dicam, quod quidem & in alijs opusculorum meorum locis saepe iam dixi. Duabus ex causis peccamus, aut non videndo quid facere debeamus, aut non sciendo quod debere fieri iam videmus. Quorum duorum illud ignorantia malum est, hoc infirmitatis. Contra qua quidem pugnare nos convenit; sed profecto vincimur, nisi divinitus adjuvemur, ut non solum videamus quid faciendum sit, sed etiam accedente sanitate delectatio iustitia vincat in nobis earum rerum delectationes, quas vel habere cupiendo, vel amittere metuendo, scientes videntesque peccamus; iam non solum peccatores, quod eramus etiam cum per ignorantiam peccabamus, verum etiam legis pravificatores, cum id non facimus, quod faciendum iam esse novimus. Et paulò inferius: Quapropter ne peccemus ut regat, ille rogandus est, cui dicitur in Psalmo: Dominus illuminatio mea, & salus mea; ut illuminatio detrahat ignorantiam, salus infirmitatem. Vbi similiter ignorantiam illam respicit, qua concupiscentias Decalogi lege prohi-

Ibid. c. 6.

Lib. 1. c. 9.

Lib. 83. qq. 1. 66.

c. 3.

Et Enchir.

bitas, ignoramus esse malas; & ideo nondum agnita lege, quae carnales cupiditates vetat, peccatores quidem, non tamen pravificatores sumus. Et in expositione quarundam propositionum Epistolae ad Romanos: Quatuor istos gradus hominis distinguamus, ante legem, sub lege, sub gratia, in pace. Ante legem sequimur concupiscentias carnis &c. ante legem ergo non pugnamus, quia non solum concupisimus & peccamus; sed etiam approbamus peccata. Et in sequentibus ostendit, antequam lex homini incipiat innoscere, peccata latere hominem: ita videlicet ut illa ignoret esse peccata. Nam Apostoli locum: Sine lege enim peccatum mortuum est, sic exponit, & passim exponere solet: Non quia non est, dicit: mortuum est; sed quia latet: quod in consequentibus manifestat, cum dicit: sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem. Bona est enim lex: sed sine gratia ostendit rationem modo peccata, non tollit. Et adhuc idem agens magisque declarans: quod autem ait: Ego autem vivebam aliquando sine lege, intelligendum est, vivere mihi videbar, quia ante mandatum (id est ante cognitionem mandati) latebat peccatum. Et quod ait: Adveniente autem mandato, peccatum revixit, ego autem mortuus sum: intelligendum est, peccatum apparere coepit; ego autem mortuum me esse cognovi.

Ex quibus & alijs, quae in istius rei declarationem adduci possent, duo patent. Primum, Augustinum hausisse doctrinam illam de ignorantia, pravicationem quidem, non tamen peccatum excusante, ex Apostolo, qui pluribus locis hoc manifeste docet. Hinc enim illa frequens eius inculcatio: Peccatum non cognovi nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Et superius: Per legem cognitio peccati. Et rursum; peccatum, ut appareat peccatum &c. Unde ex istius Apostolicae doctrinae, locorum verba variorum consonantia fluxerunt illa verba Augustini, quae supra citavimus: Ut illud, quod dixerat: sine lege enim peccatum mortuum est, non intellegamus, nisi tanquam non sit, latet, non apparet, penitus ignoratur tanquam in nescio quibus ignorantia tenebris sit sepultum. Reum tamen esse peccati quamvis ignorati, Apostolus ibidem docet, dum dicit: Ego autem mortuus sum. Unde ad id quod dicit: Ego autem vivebam aliquando sine lege, Augustinus ita loquitur: Quid ait, nisi vivere mihi videbar? Et quod adiunxit: Adveniente autem mandato, peccatum revixit; quid est aliud, quam eminus, apparuit? Unde S. Fulgentius: Ex quo omnes dies defecerunt, & in ira Dei defecimus, laetamine simul & virtute privata in tantum natura caeca sine lege peccat, ut peccare se nesciat. Propter quod dicitur: Concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: Non concupisces.

Alterum est, Augustinum, cum toties docet, hominem peccare per ignorantiam, quia non solum se peccare non videt, sed etiam videre non potest, de illa ignorantia loqui, quia quis ignorat ea, quae lege Decalogi, hoc est, lege naturae prohibentur. De illa quippe lege Apostolus semper loquitur, & illa est, quae

LA Paul.

crescente vel etate, vel eruditione, vel san-
ctitate, hominibus etiam non Iudaïs advenit
& incipit innotescere, dum oculi paulatim
magis magisque aperiantur, ut quod antè, vel
malum esse nesciebat vel putabat esse bonum,
jam malum esse cognoscit, & se reum sciat,
quem antè putaverat esse innocentem. Vnde
alicubi Augustinus clarius inci. ans se de hac
lege doctrinam istam intelligere: *Presumebant*
homines de viribus suis, & faciendo quicquid sibi li-
cere arbitrabantur, peccabant in legem Dei occul-
tam. Vnde ista lex manifesta promulgata est eis,
qui omnino sibi rei esse non videbantur. Lex præcur-
rit ante medicum, ut se egrotus qui se sanum puta-
bat, inveniat (id est, sciret) egrotum, & dicit:
Non concupisces &c. Antea sine lege peccabatur;
data verò lege, cum prævaricatione peccatum est.
Vbi legem occultam non intelligit aliam, nisi
legem naturæ, quam lex Moylis manifesta ex
occultis ignorantia latibulis extraxit, & ho-
minibus ante oculos posuit. Et quia lex ista
est, quæ id san-ctum quod naturaliter iustum
est, hinc illius ignorantiam subinde vocat

Rom. 7.
101. c. 2.

Lib. 1. ep.
imp. f. 159.
b. lib. f. 41.
ethic. f. 156.

d. in Enchir.
ep. 24.

Ep. 154.

Lib. 1. ad
Rom. c. 13.

A Nam huius ignorantia facit, ut aliquis concu-
piscencias illas, cum quibus nati sumus & ado-
lescimus, quæque lege, *Non concupisces*, prohi-
bentur, non malas, sed etiam bonas putet.
Hæc est, quæ ante legem scriptam Decalogi,
quam Moyses tulit, non solum singulos ho-
mines, sed universum genus humanum suis te-
nebris operuerat, cum nullum adhuc jus divi-
num de caelo sonuisset. Hæc est, quæ lege, *Non*
concupisces, tollitur. Per istam quippe legem
cognoscitur peccatum, id est, concupiscencia; per
istam fit cognitio peccati; per istam apparet pec-
atum; sine illa lege mortuum est peccatum; illo m-
data adveniente, peccatum reviviscit; propter istam
denique legem jus naturæ propalantem aper-
tissime verum est, quod dicit Apostolus: *Con-*
cupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concu-
pisces. Hæc lex universum jus naturæ compre-
hendit, quo vetatur malum, & ex consequen-
ti, quo iubetur bonum; neque enim adversus
jus naturæ, nisi aliqua libidine, seu concu-
piscencia vitiosa peccatur. Huius igitur legis
naturalis ignorantia, sive sit vincibilis, ut in
gravioribus delictis præsertim quibus prox-
imus læditur, contingere solet; sive sit invin-
cibilis, ut in ijs forsitan quæ magis à principijs
distant conclusionibus naturalibus, & in va-
riarum occurfu subito circumstantiarum ple-
rumque accidit, non excusat à peccato delin-
quentes. Sed de his & similibus delictis Au-
gustini humilitas tremebat, quando propter
subitas diversalque circumstantias in discer-
nendo illo naturæ iure perplexus exclamabat:
Delicia quis intelligit? Et Davids pietas cum
tota Ecclesia gen. ebat: Delicta inventus mee, Psal. 24.
& ignorantia meas ne ven. neris.

Rom. 7.

Ep. 154.

Psal. 24.

CAPVT SEXTVM.

Indagatur radix arcanae illius doctrinae

CVR verò ista juris naturalis invinci-
bilis ignorantia magis culpabilem
in peccando faciat, quam ea, quæ leg-
is divinæ positivæ vel facti dicitur,
ex natura talis ignorantia, vel oppositæ sci-
entia petendum videtur. Scientia quippe juris
naturalis humane naturæ connaturalis est; ju-
ris divini positivæ & factorum, nullo modo.
Nam ex hoc ipso quo natura humana rationis
particeps est, & ad Deum creaturæ om-
nium maximeque rationalium ultimum finem
ordinata, ut ipso beata sit, à quo habet ut sit,
necesse erat ei talem cognitionem naturaliter
inferri, quæ eum ut naturalem finem suum pos-
set agnoscere, omniaque scire, quæ ad vitam
cum tali honestate transigendam, qualis hu-
mane naturæ congruit, necessaria sunt. Hæc
autem scientiam totius naturalis legis postulat,
utpote sine qua nec ea potest appetere & facere,
quæ rationi naturaliter sibi datæ & ultimo fini
congruunt, nec ea cavere quæ utriusque capita-
liter adversantur. Lex enim naturalis universa

A omnino peccata vetat, quæ à rationali natura,
& ejus naturali honestate dissonant; & cup-
ta, aut ferè cuncta iubet, quæ ad finem ejus natu-
ralem assequendum scitu necessaria sunt. Et
ista causa est, cur totius istius naturalis legis
cognitio accuratè primi hominis visceribus
beneficio creationis inculpta fuerit, ex cuius
reliquis in imagine Dei adhuc post ruinam
ejus illud lumen superest, quo nonnullas natu-
ralis iustitiæ & honestatis veritates probat, &
ea, quæ illa lege iubentur aut vetantur, non-
nunquam facit aut cavet. Non enim usque ad e-
d in anima humana imago Dei terrenorum affec-
tum labe detrita est, ut nulla in ea velut li-
neamenta extrema remanserint. Hoc enim sen-
su verum esse potest, quod Apostolus dicit:
Eiusmodi homines ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt
opus legis scriptum in cordibus suis: hoc est, ut
Augustinus ait, non omnimodo delectum est, quod
ibi per imaginem Dei, cum crearentur, impressum
est. Hoc autem in scientia juris divini positivæ
& factorum non habet locum. Lex enim Dei
positiva

Rom. 2.

Lib. de Spi-

Gen. 1. 28